

לגיון הזרים או לגיון הכבוד

שותפות עם צרפת מתקדמת — או ברית צבאית

עו היום לא חסרים בצרפת גנרלים ותעשיינים הרוצים לכבוש חזרה את טוניסיה ומארוקו, באמתלה זו או אחרת.

מה בכל זאת אפשר לעשות באלג'יריה? גישתו של סאבליה היא בלתי-צרפתית מאד בסגנונה, כמעט בריטית. "איני מאמין שיש לחשוב על פתרונות סופיים. בהיסטוריה אין מטרות סופיות, ישנם רק כיוונים. עלינו לבחור באיזה כיוון ללכת, מבלי לקבוע מראש לאן בדיוק אנחנו רוצים להגיע."

לאן, באמת? "אין לנו ברירה. אנחנו צריכים ללחוץ באלג'יריה. צריכים להחזיק בה, בכל מחיר, עד שהמצב ישתנה. הוא עלול להשתנות. כיום בנוי המשק העולמי על הנפט, והערבים מחזיקים את העולם בגרון. אולם מי יודע מה יהיה בעוד חמש או עשר שנים? אנחנו יכולים לגלות כמויות גדולות מאד של נפט במדבר סהרה. האטום יחליף את הנפט בהדרגה. אז לא יהיה הנפט הערבי חשוב, ואפילו לא ידברו עוד עם המלך סעוד בוושינגטון!"

את אותה הדרך מציע סאבליה לישראל: להחזיק פשוט מעמד ולחכות לשינוי המצב. אין הוא מאמין לא בהשתלבות ישראל באסיה, ולא בהשתלבותה במרחב. "אתם הארץ המפותחת ביותר בעולם. אסיה לא תוכל לסבול ארץ מפותחת. אסיה הבלתי-מפותחת רואה בכל ארץ מפותחת אויבת."

המצב הדומה יוצר רקע לשיתוף-פעולה בין צרפת וישראל. אולם סאבליה אינו רוצה ביותר מזה. עזרה מעשית, שקטה — בסדר. אך לא ברית רשמית.

לגבי צרפת עצמה, סאבליה פסימי למדי. הפרלמנט שוקע בעיניו דעת-הקהל. במקום או במאוחר יהיה צורך באיש חזק, שיכול להנהיג את המדינה. מיזו ישנו רק איש חזק אחד כזה, שוכל רוחשים לו אמון. פעם חשבו שזה פיארו מנדס-פראנס. הוא חיסל את מלחמות הודו-סין וטוניסיה. אולם תחת לפזר את הפרלמנט ולהפוך לגיבור היום, שקע במשחקים פרלמנטריים וירד.

מי נשאר? הגנרל. שארל דה-גול, האיש שקולו נדב לפני שנים, שנמנע מלהתערב בכל צורה שהיא בחיי יום-יום של המדיניות, ששמר את עצמו כעתודה.

★ ★ ★

אסיר שנידון למוות

אין ניגוד גדול יותר מאשר זה הקיים בין מערכת להמונה, בביתא הישן, לבין מערכת פארימאץ, העתון המצוייר בעל תפוצה המיליון, השוכן בדפוס ומפואר בשדרת שאנדאליות. כאן הכל אמריקאי וחלק — החדרים וגם האנשים. אבל כשצרפתי משתולל להיות אמריקאי, אין זה דבר נעים ביותר.

האינטרס בישראל? גדול מאד. האם יימשך? כשהקהל מתעניין בישראל, אנו נותנים לו חומר על ישראל. כשהקהל יחולל להתעניין, נחולל לתת. ברור שהעניין של הקהל בישראל יפחת כאשר ייגמר המשבר הנוכחי.

ברית רשמית עם ישראל? מוטב שלא. בהחלט שלא. זה רק יפריע לצרפת להסתדר עם נתיניה המוסלמים. אחרי ככלות הכול, הרי אין אינטרס קבוע משותף לצרפת ולישראל. ישראל לא תוכל לקנות הרבה מצרפת. כמובן, יש סנטימנט למען ישראל, בהחלט. אבל...

כמה בחים הלאה בשדרות שאנדאליות שוכנת מערכת הרבה יותר רצינית. זהו לאנספרס, השבועון התומך במנדס פרנס. מעמדו בצרפת דומה במקצת למעמד העולם הזה בישראל. כשהרים עורכו הצעיר, שרייבר, את קולו נגד מדיניות הממשלה באלג'יריה, גויס לצבא. הקים שערוריה, שוחרר בצורה מבישה, התנדב מרצון כדי שלא ייחשב למשתמש.

האיש האחראי לעניינים מדיניים בלאנספרס הוא ז'אן דניאל, העורך הפוליטי. דניאל הוא גבר יפה, שחרחר, יהודי יליד אלג'יריה. הוא התנדב בחריפות לפלישה הבריטית-צרפתית לסואץ, אך לא למיבצע הישראלי בסיני. מדוע? "אסיר שנידון למוות והמצפה להוצאתו להורג יכול להרוג את הסוהר שלו כדי להימלט. זה טבעי."

יתכן כי חיוב מיבצע סיני בפי דניאל הוא מס שפתים למה שהוא חושב להגיונות כלפי ישראל. גישתו היא: "יתכן שאין לכם ברירה." אולם מאחורי אימרה סלחנית זו מתחבאת ביקורת חריפה על כל דרכה של ישראל מאז הקמתה. לדעת דניאל, יש רק סיכוי אחד למדינה: להשתלב במרחב ובאסיה. הוא מאמין כי ישראל החמיצה הזדמנויות רבות לפני ועידת באנדונג.

כמו כמעט כל משקיף אחר, היה דניאל מופתע מאד לשמוע כי ישנם בישראל אנשים המאמינים בהשתלבות מרחבית ובאיחוד שמי. כמו כל אדם שביקר בישראל כאורח הממשלה, קיבל את הרושם שהובע לא מוזמן בצורה עוקצנית על-ידי חבר הפרלמנט הבריטי ריצ'ארד קרוסמן: "כל ישראל היא גוש אחד, כולם קנאים וקיצונים. אין דעה שניה בישראל." גם דניאל, בבקרו בארץ, נשמר היטב על-ידי מלחיו הרשמיים מכל מגע עם חוגים שאינם תמימי דעים לחלוטין עם הקו השולט.

בדבר אחד מזדהה דניאל עם סאבליה ואנשי פארימאץ: ברית רשמית בין ישראל וצרפת אינה רצויה. היא תפריע ביחסיה עם מארוקו וטוניסיה, והיא תפריע לישראל בכל נסיון לבוא במגע עם הערבים.

★ ★ ★

עין זועמת

ה וגם ישראלים רשמיים במאריס אינם רואים, כמובן, בעין יפה את פעולת אנשי תנועת-החרות ואת נאומיו של מנחם בגין, שמשך גם כאן קהל של אלפים. הם אינם מאמינים בברית רשמית בין צרפת וישראל, וטוברים כי התעמולה הקולנית למען הברית מזיקה.

ידידותה של צרפת לישראל צמחה באיסיות. הניצנים הראשונים נראו לפני כמה שנים. גדלו וטופחו אט-אט, עד שהפכו לפני חצי שנה לאילן חזק, השולח כיום את ענפיו לכל פינות הזירה המדינית הצרפתית. עתה זה הדבר היחיד המאחד את השמאל עם הימין.

מה רע בתעמולה למען הברית? לדעת נציגי ישראל, התעמולה עצמה. היא יוצרת את הרושם כאילו רק חלק אחד בציבור הישראלי רוצה בשיתוף עם צרפת, וכי הרוב מתנגד

אנשי תנועת-החרות. הוא נאם על כמה אהת עם מנחם בגין. בעזרתו נרכשו חתימותיהם של למעלה מ-100 צירי הפרלמנט למען הברית.

באיו מידה יכלה צרפת לעזור לישראל אילו הוטלו עליה סנקציות? קשה לומר: היו צריכים לכנס מומחים של שני הצדדים כדי להחליט. אין לנו דולארים. היו צריכים לבדוק מה יכלה ישראל להפיק מגוש הפראנק, ולתת לה אשראי גדול כדי להשיג את הדברים. אולם אילו הופסקו משלוחי הנפט לישראל, לא יכולנו לעזור. גם לנו אין נפט."

מה דעתו על האו"ם בכלל?

"האו"ם הופך יותר ויותר למכונת-מלחמה נגד המערב. אם לא יהיה שינוי, הרי במקום או במאוחר הוא יתמוטט. כשארץ לוחמת לחייה, שום החלטה לא תשפיע עליה. האו"ם הוא חרצדי. יש לו שתי סדרות שונות של שחור ולבן. תחשוב רק על רוסיה והונגריה. אולם לישראל נותנים מכה על הראש."

והאמריקאים? "הם אומרים לנו: נכשלתם במזרח התיכון. נוצר חלל ריק, ואנחנו צריכים למלא אותו. פעם חשבו הבריטים כך. עתה הם נפלו בעצמם קרבן לזה. גם באמריקאים זה יתקם. מי שהולם כי הערבים יתאחדו תחת כנפיו, הריהו חולם חלום-שוא. אני לא חושב שהערבים יתאחדו. אולם אם הם יתאחדו, יהיה זה נגד כל העולם הלא-ערבי."

זה מרכז תפיסתו של סוסטל: יש ללחוץ באחדות הערבים, לשבור אותה בכל מחיר. לצורך זה יש הכרח בברית בין צרפת וישראל — ברית רשמית, גלויה, צבאית וכלכלית ותרבותית. תפיסה אופיינית להגיון הצרפתי הצנון, הנוטה תמיד לראות את כל הבעיה בשלמותה, להסיק מסקנות מרחיקות-לכת ללא סנטימנטים.

★ ★ ★

ברית עם האנטי-רשמיים

אולם דווקא תכונה זו, ודחיקת אנשים כמו סוסטל, אינם מוצאים חן בעיני כמה משקיפים צרפתיים אחרים. אחד מהם הוא אדוארד סאבליה, עורך ענייני המזרח התיכון בעתון לה-מונה, הנחשב בעיני רבים לעתון הטוב ביותר בעולם. בתור שכזה, השפעתו של סאבליה על דעת-הקהל הצרפתית עצומה.

שמו האמיתי של סאבליה הוא שמש (מתחרו עם בלש), והוא יהודי עיראקי שהיגר בצעירותו לצרפת, נשלח על-ידי המכון לשפות מזרחיות לבירות, הופתע שם (למולו) על-ידי מלחמת-העולם. הוא הצטרף לכוחות צרפת החופשית, השתתף קצין צעיר בדיכוי המרד האלג'ירי הראשון, הריה שהחזיקה אותו באכזריותה ("אך זה היה יעיל", הוא מודה עתה).

סאבליה ישב בחור קטן בעל ריצפת-עץ ורהיטים ישנים. המערכת שוכנת בבית ישן ברהוב האיטלקים, לא רחוק מהאופירה. על הקיר היו תלויות תמונות של מוחמד נאג'יב עם חתימתו האישית (אף שהסאבליה אינו מתלהב מהגנרל החפזני, מפה של הנפט המרחבי, של איראסיה ושל דרום ברית המועצות).

מתוך הומור מיוחד תלה סאבליה מול עיניו גם גליון של העתון הקאהירי אל-נעב, שהופיע ב-24 באוקטובר אשתקד, ארבעה ימים לפני מיבצע סיני, למחרת חטיפת מנהיגי המרד האלג'ירי בידי הצרפתים. בראש הגליון התנוססה כותרת אדומה אדירה: "עמי טונים, אל-ג'זאיר ומאראקש נשבעים: נת נקם!"

מה מדאיג את סאבליה? דווקא ידידי ישראל. כי ידידי ישראל הקיצוניים ביותר הם כיום אנשי הימין הקיצוני, יסודות פאשיסטיים ואנטי-רשמיים מכל הסוגים והמינים, ששנאתם את הערבים הביאה אותם למצב מזוהר זה. אפילו פיארו פוזואד, שהוא לכל הדעות פאשיסט ואנטי-רשמי מובהק, היה בין הראשונים שתבעו שיתוף-פעולה עם ישראל (אף שהתנגד אחר-כך למיבצע סואץ).

המזרח הוא כי הצינונות המדינית כולה התחילה בשעה שהרצל נפגע קשות למראה ההתפרצות של האנטישמיות בצרפת. במשפט דרייפוס, וכתב כתגובה את מדינת היהודים. כיום תומכים יסודות אנטי-רשמיים אלה בברית עם ישראל. אולם מה יגידו מחר, כשישתנה המצב? קל יהיה להם להגיד כי היהודים שולטים בצרפת, וכי הממשלה והפרלמנט משרתים את היהודים, וכי כל בקשה של השגריר היהודי מתמלאת כמעט באופן אבסולוטי. ברית רשמית עוד תחמיר סכנה זו שבעתיים.

★ ★ ★

פרצוף צרפתי למפלצת

כדי להבין את הפחד הנורא של הצרפתים מפני הפאשיזם, יש לזכור פרט אחד שאינו זוכה לתשומת-לב מספקת. שנות השיעבוד והטרור הנורא של מלחמת-העולם לא לבשו, בעיני הצרפתים, צורה של כיבוש זה. השלטון הפאשיסטי היה מקומי. השוטרים, הסוהרים, הפקידים היו צרפתים. המפלצת כולה לבשה פרצוף צרפתי.

פאשיזם זה לא מוגר מעולם. הוא חי וקיים. על קירות פאריס אפשר לראות את סמל הצלב והעיגול של "אומה צעירה", אחד ממאות ארגונים פאשיסטיים, הקשורים בחלקם עם חוגים חשובים בקרב הצבא ובקרב מיליון ו-200 אלף הצרפתים באלג'יריה.

אחד הסיוטים של צרפת הוא מה עלול לקרות אם באמת תאבד צרפת את אלג'יריה, ומיליון ו-200 אלף אלה יציפו את צרפת — אנשים השונאים את הפרלמנט ואת הממשלה, הבוים לדמוקרטיה, הרגילים לפעול בכוח האלימות. הבריונים שפוצצו את אסיפות הבחירות של מנדס-פראנס בכוח הזרוע, מבלי שהמטרה תעזור בעד, היו אזהרה חיה.

כדי להילחם בהשפעת הימין, וידידיי בצבא, הציע סאבליה להפוך את המלחמה באלג'יריה למלחמת-עם, להכריז על גיוס כללי בצרפת ולהפוך את הצבא לכוח עממי. כך תצימצם השפעתם של "הצנחנים", שהם מושג בצרפת. כי הצנחנים הצרפתים, כמו חבריהם בארצות אחרות, מזלזלים מאד במרות הדמוקראטית ונוטים לפתור בעיות בדרך הנראית להם.

★ ★ ★

האטום וחמלך סעוד

סאבליה מפקפק מאד בכל התכונות היפות להפיכת צרפת למרכז של חבר-עמים מתקדם חדש. אמנם, צרפת נותנת כיום למושבותיה באפריקה המרכזית וזכויות גדולות — את אותן הזכויות שהיא מכרכת לתת לבני אלג'יריה — אולם רק כדי להחזיק באלג'יריה עצמה. אילו רצתה צרפת להקים באמת פדרציה עם מושבותיה, היתה צריכה לשנות תחילה את מוסדותיה שלה. לפי שעה אין כל סימן לכך.

ג'אק סוסטל, מושל אלג'יריה לשעבר, הדונגל במדיניות היד החזקה נגד הערבים, ותומכה של ברית צרפת-ישראל.